

Examen VMBO-GL en TL

2015

tijdvak 2
woensdag 17 juni
13.30 - 15.30 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 47 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 Door de Grondwet van 1848 raakte koning Willem II, als staatshoofd, een deel van zijn macht kwijt.
Welk deel van de macht raakte de koning kwijt?
- A De macht om leden van de gemeenteraad te benoemen.
 - B De macht om ministers naar eigen keuze te benoemen.
 - C De macht om voorzitters van politieke partijen te benoemen.

Gebruik bron 1.

- 1p 2 Een bewering:
De informatie op de website klopt niet voor de periode 1848-1900. Op politiek gebied had niet iedereen in die periode gelijke rechten.
→ Geef een voorbeeld van een politiek recht dat **niet iedereen** had in de periode 1848-1900.

Gebruik bron 2.

- 1p 3 Welke politieke partij vindt dat de 'Augiasstal' moet worden opgeruimd?
- A ARP
 - B Liberale Unie
 - C RKSP
 - D SDAP

- 2p 4 In Nederland zijn veel straten vernoemd naar de politieke leiders Kuyper, Schaepman, Thorbecke en Troelstra. Op deze straatnaambordjes staat onder de naam soms een korte omschrijving van de persoon.
→ Geef voor **twee** van deze politieke leiders een korte omschrijving die op de straatnaambordjes moet komen te staan. Uit de omschrijving moet de politieke betekenis van deze leiders blijken.

Doe het zo:

Naam politieke leider 1: ... (vul naam in), omschrijving: ... (vul omschrijving in)

Naam politieke leider 2: ... (vul naam in), omschrijving: ... (vul omschrijving in)

Gebruik bron 3.

- 1p 5 De tekenaar laat Kuyper tegen zijn zin meelopen in een demonstratie. Toch loopt Kuyper mee, want hij hoopt hiervoor in ruil iets terug te krijgen. Aan wie geeft Kuyper steun en in ruil waarvoor?
- A Hij geeft steun aan de protestanten in ruil voor het passief vrouwenkiesrecht.
 - B Hij geeft steun aan de protestanten in ruil voor het systeem van evenredige vertegenwoordiging.
 - C Hij geeft steun aan de socialisten in ruil voor volledige financiering van het bijzonder onderwijs.
 - D Hij geeft steun aan de socialisten in ruil voor het algemeen kiesrecht.

Gebruik bron 4.

- 1p 6 In de grafiek is een sterke stijging te zien tussen 1915 en 1920.
→ Noem een politiek besluit dat voor deze sterke stijging gezorgd heeft.

- 1p 7 Hieronder staan vier namen van voetbalverenigingen:
- 1 Algemene Voetbalvereniging Westervoort (AVW '66)
 - 2 Ontspanning Na Arbeid (ONA Gouda)
 - 3 Rooms Katholieke Voetbal Vereniging Sport Brengt Vreugde (RKVV SBV Haren)
 - 4 Voetbal Vereniging Jeugdige Protestanten die Samenwerken (VV JPS Tilburg)

In een zaal van een museum over de Nederlandse geschiedenis wordt de geschiedenis van deze voetbalverenigingen vermeld. Op deze manier wordt een politiek verschijnsel in Nederland toegelicht.

→ Over welk politiek verschijnsel in de Nederlandse geschiedenis gaat de informatie in deze zaal?

Gebruik bron 5.

- 1p 8 De makers van dit affiche willen een bepaald doel bereiken. Welk grondrecht gebruiken ze om hun doel te bereiken? En is dat grondrecht een **klassiek** of een **sociaal** grondrecht?
- A het recht op bestaanszekerheid; dat is een klassiek grondrecht
 - B het recht op bestaanszekerheid; dat is een sociaal grondrecht
 - C het recht op bewoonbaarheid van het land; dat is een klassiek grondrecht
 - D het recht op bewoonbaarheid van het land; dat is een sociaal grondrecht

- 2p 9 Hieronder staan vier onderdelen van de Nederlandse grondwet:
- 1 Iedereen heeft het recht om in het openbaar bij elkaar te komen.
 - 2 Iedereen heeft in een rechtszaak recht op een advocaat, ook als je die niet kunt betalen.
 - 3 Mannen en vrouwen moeten evenveel verdienen als ze hetzelfde werk doen.
 - 4 Sommige mensen zijn niet in staat om te werken. Zij krijgen een uitkering.
- Geef per onderdeel aan of het daarbij gaat om een **klassiek** of een **sociaal** grondrecht.

Doe het zo:

Onderdeel 1: klassiek / sociaal (maak keuze)
(enzovoort tot en met onderdeel 4)

- 1p 10 Hieronder staan vier stappen in een strafzaak:
- 1 De advocaat verdedigt de verdachte.
 - 2 De officier van justitie klaagt de verdachte aan.
 - 3 De politie verhoort de verdachte.
 - 4 De rechter spreekt de verdachte vrij.
- Zet de stappen in de juiste volgorde. Schrijf alleen de nummers op.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

- 1p 11 Een omschrijving:
Na de verkiezingen voor de Tweede Kamer wordt het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen gedeeld door het totaal aantal zetels.
Welk begrip wordt hier beschreven? En bij welk kiesstelsel hoort dit begrip?
- A directe verkiezingen; dit hoort bij het districtenstelsel
 - B indirecte verkiezingen; dit hoort bij het stelsel van evenredige vertegenwoordiging
 - C kiesdeler; dit hoort bij het districtenstelsel
 - D kiesdeler; dit hoort bij het stelsel van evenredige vertegenwoordiging

- 2p 12 Hieronder staan vijf gebeurtenissen:
- 1 De Tweede Kamer stemt over de Rijksbegroting.
 - 2 Een Tweede Kamercommissie ondervraagt een persoon onder ede.
 - 3 Een Tweede Kamerlid dient een wetsvoorstel in.
 - 4 Een Tweede Kamerlid stelt een wetswijziging voor.
 - 5 Een Tweede Kamerlid stelt mondeling een vraag aan de minister.
- Hieronder staan zes rechten van de Tweede Kamer:
- a recht om een motie in te dienen
 - b recht van amendement
 - c recht van budget
 - d recht van enquête
 - e recht van initiatief
 - f recht van interpellatie
- Geef per gebeurtenis aan welk recht daarbij past. **Let op!** Elk recht mag maar één keer gebruikt worden. Er blijft één recht over.
- Doe het zo:*
Bij gebeurtenis 1 past ... (vul nummer in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 6.

- 1p 13 In de bron is een begrip weggelaten.
→ Welk begrip moet op de stippellijn worden ingevuld?
- 2p 14 In de afgelopen 150 jaar is er in de Nederlandse staatsinrichting veel veranderd. Hierdoor hebben burgers meer invloed gekregen op de politiek.
→ Noem **twee** veranderingen waardoor burgers in de afgelopen 150 jaar meer invloed hebben gekregen op de politiek in Nederland. Verklaar je keuze.

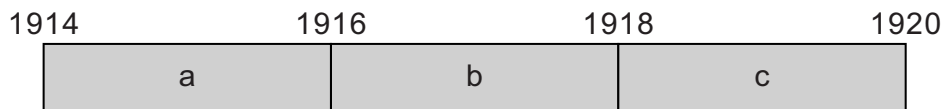
Historisch overzicht vanaf 1900

- 1p 15 Rond 1900 wilden katholieke geestelijken dat hun gelovigen alleen van een katholieke bibliotheek gebruik maakten. Zij vonden de openbare bibliotheek niet geschikt voor hun gelovigen.
→ Geef een reden waarom katholieke geestelijken een **openbare** bibliotheek niet geschikt vonden.

Gebruik bron 7.

- 1p 16 Iedereen begon plotseling te lachen, omdat de ik-persoon een fout maakte.
→ Welke fout maakte de ik-persoon?

- 2p 17 Hieronder staan vijf gebeurtenissen die horen bij de Eerste Wereldoorlog:
- 1 De Duitse aanval loopt vast: begin van de loopgravenoorlog.
 - 2 In Versailles wordt een verdrag getekend.
 - 3 De Oostenrijkse troonopvolger en zijn vrouw worden doodgeschoten in Sarajevo.
 - 4 De Verenigde Staten verklaren de oorlog aan Duitsland.
 - 5 Het Duitse leger valt België binnen.

→ Geef per gebeurtenis aan bij welke periode van de tijdbalk (a, b of c) die hoort. **Let op!** Een periode mag meer dan één keer worden gebruikt.

Doe het zo:

Bij gebeurtenis 1 hoort periode ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 8.

- 1p 18 In zijn toespraak heeft Stalin het over een economische en industriële politiek die ervoor moet zorgen dat er geen achterstand ontstaat.
→ Welk economisch begrip past bij deze industriële politiek?

Gebruik bron 9.

- 2p 19 Iemand beweert dat het veranderen van de foto past bij het stalinisme in de periode 1935-1939.
→ Geef aan dat de bewering juist is door de volgende begrippen in een juiste samenhang en betekenis te gebruiken: **politieke tegenstanders, showproces en zuivering.**

Doe het zo:

Het veranderen van de foto past bij het stalinisme in de periode 1935-1939, omdat ...

- 1p 20 Hieronder staan vier gebeurtenissen die te maken hebben met de geschiedenis van de Sovjet-Unie:
- 1 De Russische tsaar wordt afgezet.
 - 2 De slag om Stalingrad vindt plaats.
 - 3 De tiende verjaardag van de Russische Revolutie wordt gevierd.
 - 4 Duitsland valt de Sovjet-Unie binnen.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 10.

- 1p 21 Hitler schreef zijn ideeën op in het boek '*Mein Kampf*'.
→ In welk jaar werden de meeste exemplaren van dit boek gedrukt? Geef ook aan welke gebeurtenis in dat jaar een mogelijke verklaring is voor het grote aantal gedrukte exemplaren.

Doe het zo:

jaar: ...

gebeurtenis: ...

- 2p 22 Een bewering:
Een parlementaire democratie en het Führerprincipe passen niet bij elkaar.

→ Leg uit dat deze bewering juist is, door:

- aan te geven wat het Führerprincipe is en
- aan te geven waarom het Führerprincipe niet past bij een parlementaire democratie.

- 1p 23 **Tot** 1936 bezuinigde de Nederlandse regering op het leger. **Vanaf** 1936 investeerde de regering juist steeds meer in het leger.

→ Welke reden had de Nederlandse regering om eerst op het leger te bezuinigen en later juist in het leger te investeren?

	redenen om eerst te bezuinigen	redenen om later toch te investeren
A	de verplichte demilitarisatie	de gelijkschakeling in Duitsland
B	de verplichte demilitarisatie	de herbewapening van Duitsland
C	de wereldwijde economische crisis	de gelijkschakeling in Duitsland
D	de wereldwijde economische crisis	de herbewapening van Duitsland

Gebruik bron 11.

- 1p 24 Hieronder staan drie perioden:

- 1 het Interbellum
- 2 de Tweede Wereldoorlog
- 3 de Koude Oorlog

→ Bij welke van de drie hierboven staande perioden past de bron?
Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

De bron past bij ... (kies een periode), want ... (geef een verklaring).

Gebruik bron 12.

- 1p 25 De krant waarin het bericht verscheen was verboden door de bezetter.
→ Geef een reden waarom de inhoud van dit bericht ervoor zorgde dat deze krant niet door de bezetter werd toegestaan.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 1p 26 De Duitse soldaten controleerden vooral de persoonsbewijzen van jonge mannen.
→ Geef een reden waarom vooral jonge mannen werden gecontroleerd.

Gebruik bron 13.

- 1p 27 Geef een historische verklaring voor de ontwikkeling die te zien is in de bron.
- 1p 28 De president van de Verenigde Staten besloot tijdens de Tweede Wereldoorlog atoombommen in te zetten tegen Japan.
Welk argument had de president voor de inzet van de atoombommen?
A De Amerikanen dachten dat bij de verovering van Japan veel van hun soldaten zouden sneuvelen.
B De As-mogendheden hadden een bondgenootschap gesloten met de Sovjet-Unie.
C De Geallieerden wilden voorkomen dat de Sovjet-Unie een atoombom zou inzetten.
D Japan weigerde zich over te geven aan de As-mogendheden.
- 2p 29 Over de rol van Soekarno tijdens en na de Tweede Wereldoorlog zijn de meningen nog steeds verdeeld. Soms zijn ze positief, soms zijn ze negatief.
→ Geef voor beide meningen een argument.
Doe het zo:
positief: ... (geef argument)
negatief: ... (geef argument)

Gebruik bron 14.

- 1p 30 Waar en in welke periode werd dit bankbiljet als wettig betaalmiddel gebruikt?
A in Indonesië in de periode 1942-1945
B in Indonesië in de periode 1946-1949
C in Japan in de periode 1942-1945
D in Japan in de periode 1946-1949
E in Nederland in de periode 1942-1945
F in Nederland in de periode 1946-1949

Gebruik bron 15.

- 1p 31 Deze foto was in 1947 bruikbaar voor de Nederlandse regering, als propaganda voor de Eerste Politieke Actie. Een verklaring voor het gebruik van deze propagandafoto is dat de actie van de mariniers lijkt op een andere historische gebeurtenis in Europa een paar jaar daarvoor.
→ Welke historische gebeurtenis wordt bedoeld?

Gebruik nogmaals bron 15.

- 1p 32 Wat is de propagandaboodschap van deze foto?

Gebruik bron 16.

- 1p 33 Welke historische gebeurtenis, uit het jaar waarin de foto gemaakt is, wordt door de kinderen nagespeeld?

Gebruik nogmaals bron 16.

- 2p 34 Leg uit dat de inwoners van West-Berlijn **tijdens de Tweede Wereldoorlog** anders dachten over de geallieerde vliegtuigen dan in **1948**.

Doe het zo:

Tijdens de Tweede Wereldoorlog dachten veel inwoners ... (kies uit: positief / negatief) over de geallieerde vliegtuigen, omdat ... (geef verklaring).

In 1948 dachten veel inwoners ... (kies uit: positief / negatief) over de geallieerde vliegtuigen, omdat ... (geef verklaring).

Gebruik bron 17.

- 1p 35 In welke periode werd de BB in Nederland opgericht?
- A 1915-1924
 - B 1925-1934
 - C 1935-1944
 - D 1945-1954

Gebruik bron 18.

- 2p 36 Leg uit, met behulp van de bron, welke kritiek er in de tekening gegeven wordt op de rol van de Verenigde Naties.

Doe het zo:

De kritiek die op de Verenigde Naties gegeven wordt is: ... (noem kritiek).
Dat blijkt uit: ... (gebruik de bron).

Gebruik bron 19.

2p 37 Hieronder staan vijf jaartallen

- 1937
- 1940
- 1944
- 1949
- 1963

→ Geef per onderdeel van de bron aan welk jaartal daarbij hoort. **Let op!**
Elk jaartal mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Bij onderdeel 1 hoort ... (vul jaartal in).
(enzovoort tot en met onderdeel 5)

1p 38 In de jaren zestig van de twintigste eeuw kwamen veel immigranten naar Nederland.

Uit welke landen kwamen deze immigranten en waarom kwamen zij naar Nederland?

- A Indonesië en Suriname, omdat deze koloniën zelfstandig waren geworden.
- B Indonesië en Suriname, omdat Nederland een tekort aan arbeiders had in de industrie.
- C Turkije en Marokko, omdat deze koloniën zelfstandig waren geworden.
- D Turkije en Marokko, omdat Nederland een tekort aan arbeiders had in de industrie.

Gebruik bron 20.

1p 39 Welke afbeelding past bij de Camp Davidakkoorden van 1978?

- A afbeelding 1
- B afbeelding 2
- C afbeelding 3
- D afbeelding 4

- 2p **40** Hieronder staan vijf gebeurtenissen die te maken hebben met het conflict in het Midden-Oosten:
- 1 Arabische olieproducerende landen kondigen een volledige olieboycot af tegen Nederland.
 - 2 David Ben Goerion roept de staat Israël uit.
 - 3 De Verenigde Naties nemen het verdelingsplan voor Palestina aan.
 - 4 Egypte en Israël sluiten vrede.
 - 5 Het Israëlische leger verovert de Gaza-strook, de Sinaï-woestijn en de Westelijke Jordaanoever.
- Zet de gebeurtenissen op de juiste plaats in onderstaande tijdbalk. **Let op!** Een letter mag meer dan één keer gebruikt worden.

a	b	c
1945-1955	1956-1970	1971-1980

Doe het zo:

Gebeurtenis 1 hoort op plaats ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 21.

- 1p **41** De bron laat de aanwezigheid van buitenlandse militairen in de BRD en de DDR zien.

Welke verklaring past bij deze situatie?

- A Na de Tweede Wereldoorlog kregen de BRD en de DDR geen toestemming om een eigen leger op te bouwen.
- B Na de Tweede Wereldoorlog werden de BRD en de DDR door deze geallieerde landen veroverd.
- C Tijdens de Koude Oorlog bevonden de BRD en de DDR zich in de invloedssfeer van de NAVO en het Warschaupact.
- D Tijdens de Koude Oorlog werden de BRD en de DDR bezet, omdat het IJzeren Gordijn werd opgericht.

Gebruik bron 22.

- 2p **42** Zet de vijf afbeeldingen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik nogmaals bron 22 en gebruik bron 23.

- 2p **43** De gebeurtenissen die zijn afgebeeld in bron 22 speelden zich af op plaatsen die te zien zijn op de kaart in bron 23.

→ Waar vonden de gebeurtenissen van bron 22 plaats?

Doe het zo:

De gebeurtenis op afbeelding 1 vond plaats in ... (schrijf letter op).
(enzovoort tot en met de gebeurtenis op afbeelding 5)

Gebruik bron 24.

- 2p 44 In de bron staan twee overzichten.
→ Welk overzicht gaat over de Olympische Zomerspelen van **1996**?
Verklaar je keuze met behulp van twee verschillende onderdelen van de bron.

Doe het zo:

Overzicht ... (kies uit: 1 of 2) gaat over 1996, want ... en ... (noem twee verschillende onderdelen van de bron).

Gebruik bron 25.

- 1p 45 Welk jaartal hoort bij de kaart?
A 1900
B 1925
C 1950
D 1975
E 2000

Gebruik bron 26.

- 1p 46 In de troonredes van 1995, 1998 en 2002 wordt verwezen naar kenmerken die passen bij de Nederlandse samenleving.
→ Naar welke kenmerken wordt in de troonredes verwezen?

	troonrede 1995 kenmerken:	troonrede 1998 kenmerken:	troonrede 2002 kenmerken:
A	individualisering	poldermodel	religieuze pluriformiteit
B	individualisering	poldermodel	secularisatie
C	multiculturele samenleving	globalisering	religieuze pluriformiteit
D	multiculturele samenleving	globalisering	secularisatie

- 2p 47 Hieronder staan vier omschrijvingen van internationale organisaties:
- 1 Bijna alle landen van de wereld zijn hierbij aangesloten; het belangrijkste doel is het handhaven van de vrede en veiligheid in de wereld.
 - 2 De belangrijkste doelen zijn economische samenwerking en samenwerking op het gebied van onderwijs, justitie en landbouw.
 - 3 De belangrijkste doelen zijn militaire samenwerking en onderlinge verdediging van westerse landen.
 - 4 Samenwerkingsverband van zes landen om de productie van staal en kolen te garanderen voor de wederopbouw van Europa na de Tweede Wereldoorlog.

Vijf internationale organisaties:

- a EGKS
 - b EU
 - c NAVO
 - d Verenigde Naties
 - e Warschaupact
- Geef per omschrijving aan welke organisatie daarbij past. **Let op!** Er blijft één organisatie over.

Doe het zo:

Bij omschrijving 1 past ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met omschrijving 4)

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.